"Τρεις Αδελφές" του Άντον Τσέχωφ

από το Θέατρο Τέχνης Κάρολου Κουν

Μετάφραση: Γιώργος Σεβαστίκογλου
Σκηνοθεσία: Γιώργος Λαζάνης
Σκηνικά - Κοστούμια: Κυριάκος Κατζουράκης
Μουσική - Επιμέλεια ήχων: Φίλιππος Τσαλαχούρης
Φωτισμοί: Φίλιππος Κουτσάφτης
Παίζουν: Σμαράγδα Σμυρναίου, Άννα Κουτσαφτίκη, Κάτια Γέρου, Δημήτρης Οικονόμου Κώστας Μπάσης, Γιάννης Δεγαΐτης, Ζωή Γουδούρη, Γιώργος Βελέντζας, Δημήτρης Λιγνάλης, Γεράσιμος Μιχελής, Παντελής Παπαδόπουλος, Αθανασία Καραγιαννοπούλου, Στάθης Κόκκορης, Θανάσης Φωκάς

Τα Τσεχωφικά θεατρικά δεν αντέχουν στην περίληψη. Εξατμίζονται στις αναδιηγήσεις. Η ουσία τους μετατρέπεται σε άσπρο σύννεφο και απομακρύνεται ενώ τα λόγια παραμένουν ανήμπορα να εκφράσουν τη γλυκιά τους θλίψη. Έχως δει, όμως, και πολλές παραστάσεις των έργων του Τσέχωφ, όπου ο ίδιος ο λόγος του ακουγόταν σαν άτεχνη περίληψη, όπου το θέαμα και το άκουσμά τους εξαντλούνταν με την όραση και την ακοή του θεατή χωρίς να επιτυγχάνεται η αναγωγή των απλών αισθήσεων στο επίπεδο της μεταισθησιακής αντίληψης.

Στο Θέατρο Τέχνης οι λέξεις του κειμένου των "Τριών Αδελφών" ήταν σαν πλήκτρα, από τα οποία η τέχνη των συντελεστών απελευθέρωνε τη μουσική της παράστασης, μια μουσική που ακουγόταν καθαρά σωστά, συντονισμένα με ακρίβεια με τον υπόγειο ρυθμό του κειμένου. Η πρώτη σκηνή ήταν κιόλας αποφασιστική. Ο τόνος ή καλύτερα οι τρεις τόνοι που έδιναν οι φωνές της Όλγας (Σμαράγδα Σμυρναίου) της Μάσας (Κάτια Γέρου), της Ειρήνας (Άννα Κουτσαφτίκη) ήταν σα συγχόρδισμα ενός μουσικού τρίο, σαν υπόσχεση μουσικής. Στους θεατές, τουλάχιστον σ΄ εκείνους που είχαν ακάλυπτο κι έτοιμο το αισθητήριό τους, γεννήθηκε νωρίς η ελπίδα και η προαίσθηση μιας ξεχωριστής θεατρικής εμπειρίας. Καινούριος κόσμος έμπαινε στη σκηνή, ο Τούζαμπαχ, ο Τσεμπουτίκιν, ο Σαλιόνι, οι άλλοι και κανείς δεν τραυμάτιζε την προαίσθηση μας που δυνάμωνε και μεταλασσότανε σε πλήρη εμπιστοσύνη στους συντελεστές.

Άφησα πίσω κάτι ενδιαφέρον - τον ηχητικό πρόλογο της παράστασης, ένα βουητό του χρόνου που μόνο το αυτί ενός τυχόντα ρωσόφωνου θεατή μπορούσε να το αναλύσει σε συνθήματα, πολιτικές ομιλίες, σύγχρονα τραγούδια. Παραθέτοντας τα τρέχοντα σημεία του χρόνου ο σκηνοθέτης Γιώργος Λαζάνης δημιουργεί μια αναδρομική χρονική προοπτική μπαίνοντας σε διάλογο με τους ήρωες του έργου για το θέμα του χρόνου και της ανθρώπινης φύσης. Είναι το μοναδικό "εξωκειμενικά" σκηνοθετικό εύρημα, ίσως, και με τη δυσανάγνωστή του μορφή και την τοποθέτησή του προ της σκηνικής δράσης ο σκηνοθέτης παίρνει θέση αναιρώντας τη χρονική απόσταση που ο ίδιος δημιούργησε. Μ΄ αυτό φαίνεται να κλίνει προς τον Τούζεμπαχ παρά προς το Βερσίνιν και δεν περιμένει ο χρόνος να αλλάζει την ανθρώπινη φύση. Θέλει απλώς, όπως το ήθελε και ο Τσέχωφ, να τη γνωρίσει.

Η παράσταση του Θεάτρου Τέχνης συνδυάζει εξαιρετικές ατομικές υποκριτικές εργασίες με την αποτελεσματικότατη λειτουργία του συνόλου. Οι ηθοποιοί της παράστασης έπλασαν μορφές με τη μέθοδο της δημιουργικής ταύτισης, διερευνώντας τους χαρακτήρες "από μέσα", μετά την ενσάρκωσή τους, όσο οξύμορο και ν΄ ακούγεται. Έτσι η Κάτια Γέρου είναι μια Μάσα ταλαντούχα, ιδιοφυής, νευρωτική, γοητευτική -

αξέχαστη και αξιοπρόσεχτη σε κάθε λεπτομέρεια. Ο Δημήτρης Οικονόμου άνοιξε τα πλαίσια του ρόλου του αδέξιου βαρώνου Τούζεμπαχ φτάνοντας σε μεγάλο ψυχικό εύρος και αληθινά τραγικό βάθος. Ο Δημήτρης Λιγνάδης έδωσε μια μορφή ευγενή, αξιοπρεπή στη θλίψη και στην ευτυχία, ένα Βερσίνιν με σοβαρή συναισθηματική στήριξη του φιλοσοφίζοντα κειμένου του ρόλου του. Η ψυχική λεπτότητα της αξιαγάπητης Ειρήνας της Άννας Κουτσαφτάκη, η δύναμη και η μεγαλοψυχία της ασυνήθιστα δραματικής Όλγας της Σμαράγδας Σμυρναίου, η απέραντη μοναξιά του Σαλιόνι του Κώστα Μπάση, όπως και άλλες μορφές ενώνονται σε μια αδιάκοπη αλυσίδα ψυχολογικών αλληλοεπιδράσεων, ψυχικών διασυνδέσεων, συναισθηματικών ανταποκρίσεων.

Και απλώς προσπαθώντας να συγκρατήσω τον ενθουσιασμό μου θα πω ότι υπήρχαν και λιγότερα αποσαφηνισμένες μελωδίες στη μουσική του συνόλου, όπως για παράδειγμα ο Αντρέι του Γεράσιμου Μιχέλη.

Σ΄ ότι αφορά την εικαστική όψη της παράστασης, υποψιάζομαι ότι η μεταφορά του σκηνικού από το υπόγειο στην οδό Πεσμαζόγλου στη σκηνή του Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας ήταν δυσμενής για τη δουλειά του Κυριάκου Κατζουράκη. Πάντως, η προσοχή του σκηνογράφου είχε επικεντρωθεί στο εύρημα της σταδιακής απογύμνωσης του κόσμου των τριών αδελφών, της εικαστικής παραβολής του θέματος χρόνου και μοίρας κι αυτό άφηνε το ρεαλιστικό μέρος του σκηνικού θα έλεγα αισθητικά ασήμαντο.

Προσωπικά, εντάσσω την παράσταση του Θεάτρου Τέχνης στον περιορισμένο αριθμό των πιο σημαντικών μου θεατρικών εμπειριών.

Νόνα Μολέσκη